

Crizele economice

Cauza și remedii împotriva acestora

Murray N. Rothbard

Traducere de Mircea Burduș

Acest eseu a fost publicat inițial ca un minibook de către „Constitutional Alliance of Lansing”, Michigan, 1969. De asemenea, aceasta este inclusă în „The Austrian Theory of the Trade Cycle and Other Essays”, Richard M. Ebeling, ed. (Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 2006).

...bancile nu ar fi fost niciodată capabile să expandeze creditul de comun acord dacă nu ar fi

existat interven?ia ?i încurajarea din partea statului.

Murray N. Rothbard

Tr?im într-o lume a eufemismului. Groparii au devenit antreprenori de pompe funebre, agen?ii de pres? sunt acum consilieri în rela?iile publice ?i oamenii de serviciu au fost transforma?i to?i în „supraveghetori”. În fiecare domeniu de activitate, realitatea simpl? a fost înv?luit? într-un camuflaj confuz.

La fel de adev?rat a fost ?i în cazul economiei. În zilele de alt?dat?, obi?nuiam s? avem crize economice aproape periodic, ale c?ror debut brusc a fost numit "panic?" iar perioada prelungit? de dup? panic? a fost denumit? "depresiune".

Depresiunea cea mai renumit? din timpurile moderne a fost, desigur, cea care a început cu o panic? financiar? tipic? în 1929 ?i care a durat până la începutul celui de-al Doilea R?zboi Mondial. Dup? dezastrul din 1929, economi?tii ?i politicienii au decis c? acest lucru nu trebuie s? se mai repete vreodat?. Cel mai simplu mod de a rezolva acest lucru a fost pur ?i simplu s? scoat? din existen?? termenul „depresiune”. Din acel moment, America urma s? nu mai sufere

nicio alt? depresiune. Pentru c? atunci când urm?toarea depresiune accentuat? a venit în 1937-1938, economi?tii pur ?i simplu au refuzat s? foloseasc? numele care inspira teama, ?i au introdus un cuvânt nou, care s? sune mult mai blând: "recesiune". Din acel moment, am trecut prin câteva recesiuni, dar cu siguran?? prin nicio depresiune.

Dar destul de repede cuvântul „recesiune” a devenit de asemenea prea dur pentru sensibilit?ile delicate ale publicului american. Acum, se pare c? am avut ultima noastră recesiune în 1957-1958. Fiindc? din acel moment , am avut doar „declinuri”, sau, chiar mai bine zis, „încetiniri” sau „mi?c?ri laterale”. A?adar, acesta este un motiv de fericire; de acum înainte, depresiunile ?i chiar recesiunile au fost scoase în afara legii prin decretul semantic al economi?tilor; de acum înainte, cel mai r?u lucru care ni se poate întâmpla sunt „încetinirile economice”. Acestea sunt minunile „Noii Economii”.

De 30 de ani, economi?tii na?iunii noastre au adoptat viziunea asupra ciclului de afaceri sus?inut? de c?tre r?posatul economist britanic, John Maynard Keynes, care a creat Economia Keynesian?, sau „Noua Economie”, în cartea sa, *The General Theory of Employment, Interest, and Money*, publicat? în 1936. În spatele diagramelor, matematicii ?i jargonului rudimentar, atitudinea keynesienilor fa?? de avântul ?i declinul economic este simpl?, chiar naiv?. Dacă exist? infla?ie atunci cauza se presupune a fi „cheltuiala excesiv?” a publicului; presupusul remediu este ca guvernul, care este autoproclamatul stabilizator ?i reglementator al economiei na?iunii, s? fie cel care intervine ?i for?eaz? oamenii s?-?i reduc? cheltuielile, „absorbînd puterea de cump?rare în exces” prin cre?terea impozit?rii. Dacă, pe de alt? parte, are loc o recesiune, acest lucru a fost cauzat de cheltuielile private insuficiente, iar acum remediu presupune ca guvernul s? m?reasc? propriile cheltuieli, de preferat prin deficite bugetare, sporînd astfel fluxul agregat de cheltuieli ale na?iunii.

Ideea conform c?reia cheltuieli guvernamentale crescute sau „banii ieftini” sunt „buni pentru afaceri” ?i c? t?ierile bugetare sau „banii scumpi” sunte „rele” p?trund chiar ?i cele mai conservative ziare ?i reviste. De asemenea, aceste reviste iau de bun? ideea c? este datoria sa cr? a guvernului federal s? ghideze sistemul economic pe drumul îngust dintre abisurile depresiunii economice pe de o parte ?i infla?ie pe de alt? parte, întrucât economia pie?ei libere va fi întotdeauna predispus? s? cedeze în favoarea uneia din aceste rele.

Toate ?colile actuale de economie au aceea?i atitudine. Remarca?i, de exemplu, punctul de vedere al Dr.-ului Paul W. McCracken, viitorul ?ef al Adun?rii Consilierilor economici ai pre?edintelui Nixon. Într-un interviu acordat ziarului *New York Times* la scurt timp dup? preluarea func?iei (24 ianuarie 1969), Dr. McCracken a afirmat c? una dintre problemele economice majore cu care se confrunt? noua administra?ie este „modul în care este temperat? această economie infla?ionist?, f?r? ca, în acela?i timp, s? se ajung? la un nivel inacceptabil de ridicat al ?omajului. Cu alte cuvinte, dac? singurul lucru pe care dorim s?-l facem este sa temper?m infla?ia, acest lucru ar putea fi realizat. Dar toleran?ele noastre sociale privind ?omajul sunt limitate”. ?i din nou: „Cred c? trebuie s? p???im cu aten?ie. Noi nu avem prea mult? experien?? în încercarea de a tempera o economie într-un mod controlat. Am frânat brusc în 1957, ?i, desigur, am înregistrat o încetinire substan?ial? a economiei”.

Este de remarcat atitudinea fundamental? a Dr. McCracken fa?? de economie, remarcabil? doar prin faptul c? este împ?rt???it? de aproape to?i economi?tii din ziua de azi. Economia este tratat? asemenea unui pacient apt de munc?, dar întotdeauna problematic ?i recalcitrant, cu o tendin?? continu? de a se îndrepta spre o infla?ie sau un nivel al ?omajului mai pronun?at. Func?ia guvernului este aceea de a fi conduc?torul ?i medicul în?elept, cu experien??, mereu vigilent, întotdeauna preg?tit s? repare orice situa?ie pentru a men?ine pacientul economic în stare bun? de func?ionare. În orice caz, aici pacientul economic se presupune c? este în mod clar supusul, iar guvernul, considerat a fi "medicul", st?pânul.

Nu cu mult timp în urm?, acest tip de atitudine ?i politic? era denumit? "socialism"; dar tr?im într-o lume a eufemismelor ?i acum o numim prin intermediul unor etichete mult mai pu?in dure, cum ar fi „modera?ie” sau „întreprindere liber? iluminat?”. Omul cât tr?ie?te înva??.

Atunci, care sunt cauzele declan??rii depresiunilor periodice? Trebuie s? fim întotdeauna agnostici cu privire la perioadele de avânt ?i declin economic? Este adev?rat c? ciclurile economice sunt înr?d?cinate adânc în economia de pia?? liber? ?i prin urmare, este nevoie de o form? de planificarea guvernamental?, dac? dorim s? men?inem economia în anumite limite stabile? Avânturile ?i apoi declinurile economice au loc pur ?i simplu, sau o etap? a ciclului o urmeaz? în mod logic pe cealalt??

Atitudinea actuala fa?? de ciclul economic provine, de fapt, de la Karl Marx. Marx a observat c?, înainte de Revolu?ia Industrial?, aproximativ la sfâr?itul secolului al XVIII-lea, nu existau avânturi ?i depresiuni economice repetate. Ori de câte ori un rege ar fi declarat r?zboi sau ar fi confiscat proprietatea supu?ilor s?i s-ar fi declan?at subit o criz? economic?; dar nu a existat nici un semn care s? duc? la straniul fenomen modern de oscila?ie între expansiuni ?i contrac?ii destul de regulate ale ciclului de afaceri. Întrucât aceste cicluri ?i-au f?cut apari?ia pe

scena economică aproximativ în același timp cu industria modernă, Marx a concluzionat că ciclurile economice sunt o trăsătură proprie a economiei de piață capitalistă. Toate cauzele actuale de economie sunt de acord, fiecare a pune seama de celelalte dispute și de diferitele cauze pe care le atribuie ciclului, asupra unui punct esențial: anume că aceste cicluri economice își au originea undeva adânc în economia pieței libere. Economia de piață este răspunsul la toate de acest lucru. Karl Marx credea că depresiunile economice periodice ar deveni din ce în ce mai grave, până când masele ar fi determinate să se revolte și să distrugă sistemul, în timp ce economiștii moderni sunt de părere că Guvernul poate stabiliza cu succes depresiunile și ciclul economic. Însă toate părțile implicate sunt de acord că vina se află inserată adânc în interiorul economiei de piață și că, dacă ceva ar putea salva situația, aceea ar fi o formă de intervenție guvernamentală masivă.

Există, totuși, unele probleme critice în ceea ce privește ipoteza că economia de piață este vinovatul. Deoarece "teoria generală a economiei" ne învață că cererea și oferta tind să fie întotdeauna în echilibru în piață și că, astfel, prețurile produselor, precum și ale factorilor care contribuie la producție, tind întotdeauna către un anumit punct de echilibru. Cu toate că schimbările datelor, care au loc mereu, previn atingerea stării de echilibru, nu există nimic în teoria generală a sistemului de piață care să justifice etapele regulate și recurente de avânt și declin economic ale ciclului de afaceri. Economiiștii moderni „rezolvă” această problemă pur și simplu prin menținerea teoriei generale a prețurilor și a economiei de piață și a teoriei ciclurilor de afaceri în compartimente separate, bine izolate, fără ca cele două să se întâlnească vreodată, cu atât mai puțin să fie integrate una cu cealaltă. Economiiștii au uitat, din păcate, că nu există decât o singură economie și, prin urmare, o singură teorie economică. Nici viața economică, nici structura teoriei nu pot și nici nu ar trebui să fie în compartimente izolate; cunoștințele noastre despre economie sunt fie integrate într-un întreg sau nu sunt nimic. Cu toate acestea, cei mai mulți economiști se mulțumesc să aplice teorii total separate și chiar mutual exclusive privind teoria generală a prețurilor și cea a ciclurilor de afaceri. Aceștia nu pot fi adevărați economiști, atâta timp cât se mulțumesc să acționeze într-un mod primitiv.

Dar există încă probleme mai grave privind abordarea din prezent. Economiiștii nu văd o problemă critică, particulară (pentru că aceștia nu se deranjează să cerceteze amănunțit teoriile lor privind ciclul de afaceri și teoria generală a prețurilor): neobișnuitul eșec al funcției antreprenoriale din timpul perioadelor de criză și depresiune economică. În economia de piață, una dintre cele mai importante funcții ale unui om de afaceri este de a fi un "antreprenor", o persoană care investește în metode productive, care cumpără echipament și angajează forță de muncă pentru a produce un lucru de care nu este sigur că îi va aduce vreun câștig. Pe scurt, funcția antreprenorială este aceea de a previziona un viitor incert. Înainte de a se angaja în orice investiție sau linie de producție, antreprenorul, sau "întreprinzătorul", trebuie să estimeze costurile prezente și viitoare și veniturile ulterioare și, prin urmare, trebuie să estimeze dacă și ce profit va avea în urma acestei investiții. Dacă acesta va anticipa corect și semnificativ mai bine decât concurenții săi de afaceri, se va bucura de profitul investiției sale. Cu cât va anticipa mai bine cu atât va avea profituri mai mari. Dacă, pe de altă parte, acesta este un prognozator

mai slab și supraestimează cererea pentru produsul său, acesta va suferi pierderi și destul de curând va fi nevoit să închidă afacerea.

Așadar, economia de piață este o economie a profitului și a pierderii, în care perspicacitatea și capacitatea antreprenorilor sunt măsurate prin profiturile și pierderile pe care le înregistrează. În plus, economia de piață are un mecanism încorporat, un fel de selecție naturală, care asigură supraviețuirea și prosperitatea celui care prognozează mai bine și eliminarea celui inferior. Cu cât antreprenorii mai buni vor obține profituri mai mari, cu atât și responsabilitățile acestora vor fi mai mari și cu atât mai mult vor avea la dispoziție pentru a investi într-un sistem de producție. Pe de altă parte, dacă timp de câțiva ani antreprenorii mai slabi înregistrează pierderi, aceștia vor fi nevoiți să își închidă afacerea și vor deveni simpli salariați.

Atunci, dacă economia de piață are un mecanism natural încorporat de a selecta antreprenorii buni, acest lucru înseamnă că, în general, nu ar trebui să ne așteptăm ca multe firme să înregistreze pierderi. Și, de fapt, dacă examinăm economia într-o zi sau într-un an obișnuit, vom descoperi că pierderile nu sunt foarte răspândite. Dar, în acest caz, lucrul ciudat care trebuie explicat este acesta: Cum se face că, periodic, la începutul recesiunilor și, mai ales, în timpul depresiunilor, lumea afacerilor experimentează pe neașteptate un ciorchine uriaș de pierderi masive? Vine un moment când în firme, unde anterior antreprenorii extrem de abili în capacitatea lor de a avea profituri și de a evita pierderile, brusc și în mod dezamăgitor aproape toți se văd în situația de a suferi pierderi severe și inexplicabile. Cum se poate întâmpla una ca asta? Acesta este lucrul pe care orice teorie a crizelor trebuie să îl explice. O explicație cum ar fi "subconsumul" - o scădere în cheltuielile totale ale consumatorului - nu este suficientă, printre alte motive, pentru că ceea ce trebuie explicat este de ce oamenii de afaceri, capabili să anticipeze tot felul de schimbări și evoluții economice anterioare s-au dovedit a fi total și în mod catastrofal incapabili să estimeze această presupusă scădere în cererea consumatorilor. De ce a avut loc acest scădere brusc în abilitatea de a anticipa?

Așadar, o teorie adecvată a crizelor, trebuie să țină cont de tendința economiei de a trece prin avânturi și declinuri economice succesive, care nu prezintă nici un semn de a se acomoda cu orice fel de mișcare lină, sau ușor progresivă, aproximativ stării de echilibru. În mod particular, o teorie a crizei trebuie să justifice în mod special acumularea uriașă de erori care apar rapid și brusc într-un moment al crizei economice, și persistă până la redresare. Și mai este un al treilea fenomen universal pe care o teorie a ciclului economic trebuie să-l justifice. Fără excepție, avânturile și declinurile economice sunt mult mai intense și mai severe în „industriile bunurilor de capital” - industriile producătoare de mașini și echipamente, cele producătoare de materii prime industriale sau de uzine industriale de construcție - decât în industria bunurilor de consum. Iată un alt fapt al ciclului de afaceri care trebuie explicat și care, în mod evident, nu poate fi explicat prin astfel de teorii ciclului economic cum ar fi renumita doctrină a subconsumului: consumatorii nu cheltuiesc suficient de mult pe bunurile de consum. Pentru că,

În cazul în care cheltuielile insuficiente sunt vinovate, atunci cum se face că vânzările cu amănuntul sunt ultimile și cel mai puțin probabil să cadă pradă depresiunilor economice, și că depresiunile lovesc într-adevăr industriile precum cele de utilaje, echipamente de capital, construcții și materii prime? Dimpotrivă, exact acestea sunt industriile care își dezvoltă cel mai mult activitatea în fazele inflaționiste ale avântului economic din ciclul de afaceri, nu acelea care servesc consumatorul. Deci, o teorie adecvată a ciclului de afaceri, trebuie, de asemenea, să explice intensitatea mult mai mare a avânturilor și a declinurilor economice în industriile bunurilor care nu sunt destinate consumatorilor, sau a bunurilor de capital.

Din fericire, există o teorie corectă a depresiunii și a ciclului de afaceri, chiar dacă este ignorată în mod universal în economia de astăzi. De asemenea, aceasta are o tradiție lungă în mediul academic economic. Aceasta teorie a început cu filosoful și economistul scoțian al secolului XVIII, David Hume, și cu eminentul economist clasic englez de la începutul secolului XIX –lea, David Ricardo. În esență, acești teoreticieni au observat că o altă instituție extrem de importantă s-a dezvoltat la jumătatea secolului XVIII –lea, alături de sistemul industrial. Acesta a fost instituția bancară, cu capacitatea sa de a extinde creditul și masa monetară (la început, sub formă de bani de hârtie, sau bancnote, și mai târziu sub formă de depozite la vedere, sau conturi curente, care sunt rambursabile instantaneu în numerar la bănci). Operațiunile acestor bănci comerciale sunt cele care, în opinia acestor economiști, dețin cheia ciclurilor misterioase și repetate de expansiune și contracție, de avânt și declin economic, care i-au derutat pe observatorii de la jumătatea secolului XVIII-lea.

Analiza ricardiană a ciclului de afaceri a decurs astfel: Baniii naturali care apar astfel pe o piață liberă globală sunt bunuri folosite, în mod obișnuit aurul și argintul. Dacă banii ar fi limitați doar la aceste mărfuri, atunci economia ar funcționa în mod agregat așa cum se întâmplă în mod particular: o ajustare lină a ofertei și a cererii, și astfel, niciun ciclu de creștere și depresiune. Dar injecția de credit bancar adaugă un alt element crucial și perturbator. Pentru că băncile care expandează creditul și, prin urmare, banii sub formă de bancnote sau depozite, care teoretic sunt rambursabili la cerere în aur, dar în practică nu sunt în mod evident. De exemplu, dacă o bancă deține 1,000 de uncii de aur în seifurile sale și emite certificate de depozit rambursabile la vedere pentru 2500 de uncii de aur, atunci în mod clar a emis cu 1500 de uncii mai mult decât poate rambursa. Dar atât timp cât nu există nicio "panică" asupra băncii pentru a încasa aceste chitanțe, chitanțele sale de depozit funcționează pe piață ca echivalent al aurului, și astfel banca este capabilă să extindă masa monetară a țării cu 1500 de uncii de aur.

Apoi, băncile încep să expandeze creditul, deoarece cu cât îl expandează mai mult, cu atât mai mari vor fi profiturile acestora. Acest lucru duce la extinderea masei monetare în interiorul unei țări, să spunem Anglia. Pe măsură ce oferta de bani de hârtie și de credit se va mări în Anglia, veniturile și cheltuielile monetare ale englezilor vor crește, iar oferta de bani suplimentară va

mări prețurile bunurilor englezești. Rezultatul este inflația și un avânt economic în cadrul țării. Dar acest avânt inflaționist, cât timp își continuă vesel drumul, își seamănă semințele propriei distrugerii. Pentru că, odată cu creșterea masei monetare și a veniturilor în Anglia, englezii continuă să cumpere mai multe bunuri din străinătate. Mai mult, pe măsură ce prețurile cresc în Anglia, bunurile englezești încep să-și piardă competitivitatea în comparație cu produsele din alte țări care nu au făcut inflație, sau au făcut într-o măsură mai mică. Englezii încep să cumpere mai puțin din țară și mai mult din străinătate, în timp ce străinii cumpără mai puțin din Anglia și mai mult de acasă; rezultatul este un deficit în balanța de plăți a Angliei, cu un nivel al exporturilor în cădere liberă față de importuri. Dar dacă importurile depășesc exporturile, acest lucru înseamnă că banii trebuie să se scurgă afară din Anglia, către țările străine. Și ce bani vor fi aceia? Cu siguranță nu vor fi bancnote sau depozite englezești, deoarece francezii sau germanii sau italienii nu au niciun interes să-și țină fondurile blocate în bănci englezești. Prin urmare acești străini își vor folosi bancnotele și depozitele și le vor prezenta băncilor englezești pentru a le răscumpăra în aur - iar aurul va fi tipul de bani care va tinde să se scurgă constant în afară pe măsură ce inflația englezească își va continua drumul. Dar acest lucru înseamnă că banii existenți sub formă de credit bancar vor fi bazați pe o bază din ce în ce mai mică de aur aflat în seifele băncilor englezești. Pe măsura ce boom-ul continuă, banca noastră ipotetică își va extinde recipisele de depozitare emise, să zicem de la 2500 la 4.000 de uncii, în timp ce aurul care stă la baza acestora scade, să zicem, la 800. Odată cu intensificarea acestui proces, băncile vor începe să se teamă. Deoarece băncile, la urma urmei, sunt obligate să răscumpere pasivele lor în numerar, iar numerarul acestora se scurge rapid în timp ce datoriile se tot acumulează. Prin urmare, băncile își vor pierde calmul, vor opri expansiunea creditului, și în scopul de a se salva, își vor contracta creditul. Adesea, această retragere este precipitată de panice falimentare asupra băncilor de către publicul tot mai neliniștit de condițiile din ce în ce mai ăbrede ale băncilor naționale.

Contractia sistemului bancar inversează imaginea economică: contractia și declinul economic urmează după perioada de boom. Băncile își reduc expunerea, iar firmele au de suferit pe măsură ce se acumulează presiunea rambursării datoriilor și contractia inerentă. În schimb, scăderea ofertei de bani scripturali duce la rândul său la o scădere generală a prețurilor englezești. Pe măsură ce masa monetară și veniturile scad și prețurile din Anglia se prăbușesc, bunurile englezești devenind relativ mai atractive în comparație cu produsele străine, iar soldul balanței de plăți se inversează, exporturile depășind importurile. Pe măsură ce aurul curge în țară și oferta de bani scripturali se contractă având la bază o expansiune a bazei monetare (aurul), starea băncilor devine mult mai solidă.

Astfel, acesta este semnificația fazei depresionare a ciclului de afaceri.. Rețineți că aceasta este o etapă care urmează, și în mod inevitabil acest lucru se întâmplă, după boom-ul expansionist precedent. Inflația precedentă este cea care face depresiunea să fie necesară. Putem observa, de exemplu, că depresiunea este procesul prin care economia de piață se ajustează, renunță la excesele și distorsiunile boom-ului inflaționist precedent și restabilește o situație economică sănătoasă. Depresiunea este reacția neplăcută dar necesară la

distorsiunile și excesele perioadei de boom anterioare.

Atunci de ce începe următorul ciclu? De ce ciclurile de afaceri tind să fie recurente și continue? Deoarece atunci când băncile și-au revenit destul de mult, și sunt într-o stare mai bună, ele sunt într-o poziție încrezătoare pentru a-și continua drumul natural de expansiune a creditului, și următorul boom economic își începe cursul, pregătind terenul pentru următorul declin economic inevitabil.

Dar dacă sistemul bancar este cauza declanșării ciclului de afaceri, atunci băncile nu constituie, de asemenea, o parte a economiei de piață private, și prin urmare, nu putem spune că piața liberă este încă răspunzătoare, cel puțin în sistemul bancar al acelei piețe libere? Răspunsul este Nu, deoarece băncile, în primul rând, nu și-ar putea extinde creditul împreună dacă nu ar fi existat intervenția și încurajarea din partea guvernului. Pentru că, în cazul în care băncile ar fi cu adevărat în competiție, orice bancă care și-ar extinde creditul ar acumula rapid datorii pe care aceasta le are la băncile concurente, iar competitorii acesteia vor solicita rapid achitarea datoriilor în numerar. Pe scurt, băncile concurente ar cere plata datoriilor în aur sau în numerar în același mod cum fac cele străine, cu excepția faptului că procesul este mult mai rapid și ar ucide în fața oricărei inflații încă înainte de a începe. Băncile își pot extinde creditul la unison în mod confortabil numai atunci când există o Bancă Centrală, adică o bancă de stat, care se bucură de un monopol al afacerilor guvernului și care deține o poziție privilegiată impusă de către guvern asupra întregului sistem bancar. Doar atunci când Banca Centrală a fost instituită, băncile au putut să își extindă creditul pentru o perioadă notabilă, iar familiarul ciclu de afaceri a demarat în lumea modernă.

Banca centrală preia controlul asupra sistemului bancar prin astfel de măsuri precum: impunerea pasivelor proprii ca mijloc de plată unic pentru toate datoriile, inclusiv pentru plata taxelor; acordarea Băncii Centrale a monopolului în ceea ce privește emiterea de bancnote, în comparație cu depozitele (în Anglia, Banca Angliei, banca centrală stabilită de către guvern, deținea monopolul legal asupra bancnotelor în zona Londrei) sau pur și simplu prin forțarea băncilor să folosească banca centrală pentru a-și păstra rezervele lor de numerar (la fel ca în Statele Unite și în Sistemul Federal de Rezerve). Nu că băncile ar fi nemulțumite de această intervenție; deoarece înființarea băncii centrale a făcut posibilă expansiunea creditului bancar pe o perioadă lungă, din moment ce expansiunea bancnotelor Băncii Centrale asigură noi rezerve de lichidități pentru întregul sistem bancar și permite tuturor băncilor comerciale să-și extindă creditul împreună. Sistemul bancar centralizat funcționează ca un cartel bancar obligatoriu, comod, pentru a extinde pasivele băncilor; iar băncile au acum posibilitatea să expandeze creditul pe baza unor cantități mai mari de bani, atât sub forma bancnotelor băncii centrale cât și sub formă de aur.

A?adar, acum observ?m în sfâr?it c? ciclul de afaceri este declan?at, nu de c?tre un e?ec misterios al economiei de pia?? liber?, ci dimpotriv?: de c?tre interven?ia sistematic? a guvernului în procesul de pia??. Interven?ia guvernului determin? expansiunea creditului bancar ?i infla?ia, ?i atunci când infla?ia ia sfâr?it, ajustarea depresionar? ulterioar? intr? în ac?iune.

Teoria ricardian? a ciclului de afaceri a în?eles corect punctele esen?iale ale unei teorii a ciclului economic: caracterul recurent al fazelor ciclului, depresiunea ca ajustare a interven?iilor în procesul de pia??. Mai degrab? decât din emanând din economia de pia?? liber?. Dar dou? probleme au r?mas îns? ne-explicate: de ce a ap?rut deodată un ciorchine de erori în afaceri, e?ecul brusc al func?iei antreprenoriale, ?i de ce sunt fluctua?iile mai mari în industria bunurilor de capital decât în cea a bunurilor de consum? Teoria ricardian? a explicat doar schimb?rile privind nivelul pre?urilor, în general; nu a existat nici un indiciu care s? explice reac?iile foarte diferite între industria bunurilor de capital ?i cea a bunurilor de consum.

Teoria corect? ?i complet dezvoltat? a ciclului de afaceri a fost descoperit? într-un final ?i explicat? de economistul austriac Ludwig von Mises, când a fost profesor la Universitatea din Viena. Mises ?i-a elaborat solu?ia pentru problema vital? a ciclului de afaceri în lucrarea sa monumental? intitulat? „Teoria banilor ?i a creditului”, publicat? în 1912, ?i care înc? a r?mas, aproape 60 de ani mai târziu, cea mai bun? carte despre teoria banilor ?i a sistemului bancar. Mises ?i-a elaborat teoria ciclului în timpul anilor 1920, ?i a fost prezentat? în lumea vorbitoare de limba englez? de discipolul principal al lui Mises, Friedrich A. von Hayek, care a venit de la Viena pentru a preda la London School of Economics la începutul anilor 1930, ?i care a publicat, în limba german? ?i în limba englez?, dou? c?r?i care au aplicat ?i elaborat teoria ciclului a lui Mises: „*Monetary Theory and the Trade Cycle*”, ?i „*Prices and Production*”. Întrucât Mises ?i Hayek au fost austrieci, ?i, de asemenea, au urmat tradi?ia economi?tilor austrieci din sec al XIX-lea, această teorie a devenit cunoscut? în literatura de specialitate sub denumirea de „Teoria austriac?” a ciclului economic (sau „teoria supra-investi?iilor monetare”).

Bazându-se pe teoria ricardian?, pe teoria „austriac?” ?i pe propria sa inteligen?ă, Mises a elaborat urm?toarea teorie a ciclului de afaceri:

F?r? expansiunea creditului bancar, cererea ?i oferta tind s? fie echilibrate prin sistemul de pre? liber, ?i astfel nu se mai pot dezvolta perioade de avânt ?i declin economic. Dar apoi guvernul, prin intermediul b?ncii centrale, stimuleaz? expansiunea creditului bancar prin expansiunea pasivelor b?ncii centrale ?i, prin urmare, a rezervelor de bani ale tuturor b?ncilor comerciale ale

na?iunii. Apoi, b?ncile procedeaz? la expansiunea creditului ?i, prin urmare, masa monetar? a na?iunii sub form? de depozite bancare. Dup? cum au observat ?i ricardienii, aceast? expansiune a masei monetare a b?ncilor cre?te pre?urile bunurilor ?i, prin urmare, cauzeaz? infla?ia. Dar, dup? cum a ar?tat Mises, acest lucru provoac? ?i altceva, chiar mai sinistru. Expansiunea creditului bancar, prin plasarea unor noi fonduri de împrumut în lumea afacerilor scade în mod artificial rata dobânzii în economie sub nivelul acesteia pe pia?a liber?.

Pe pia?a liber? ?i neîngr?dit?, rata dobânzii este determinat? doar de „preferin?ele de timp” ale tuturor persoanelor care alc?tuiesc economia de pia??. Deoarece esen?a unui împrumut este c? un "bun prezent" (banii care pot fi utiliza?i în prezent) este schimbat pentru un "bun viitor" (o crean?? care poate fi utilizat? doar la un moment dat în viitor). Din moment ce oamenii prefer? întotdeauna banii chiar acum decât s? ob?in? aceea?i sum? la un moment dat în viitor, bunul prezent întotdeauna comand? o prim? pe pia?? fa?? de bunul viitor. Acest? prim? este rata dobânzii, iar dimensiunea acesteia va varia în func?ie de gradul în care oamenii prefer? prezentul în favoarea viitorului, adic?, gradul preferin?elor lor de timp.

Preferin?a de timp a oamenilor determin?, de asemenea, m?sura în care oamenii vor economisi ?i vor investi în compara?ie cu cât de mult vor consuma. Dacă preferin?a de timp a oamenilor va sc?dea, adic?, dac? preferin?a pentru prezent fa?? de viitor va sc?dea, atunci oamenii vor tinde s? consume mai pu?in în prezent ?i s? economiseasc? ?i s? investeasc? mai mult; în acela?i timp, ?i din acela?i motiv, rata dobânzii, rata discountului de timp va sc?dea de asemenea. Cre?terea economic? are loc în mare m?sur? ca un rezultat al reducerii ratelor de preferin? de timp, fapt care conduce la o cre?tere a raportului de economii ?i investi?ii fa?? de consum, ?i, de asemenea, la o sc?dere a ratei dobânzii.

Dar ce se întâmpl? atunci când rata dobânzii scade, nu din cauza preferin?elor de timp mai sc?zute ?i a economiilor mai mari, ci din cauza interven?iei guvernamentale care promoveaz? expansiunea creditului bancar? Cu alte cuvinte, în cazul în care rata dobânzii scade în mod artificial, datorit? interven?iei, mai degrab? decât în mod natural, ca un rezultat al schimb?rii evalu?rilor ?i preferin?elor publicului consumator?

Ce se întâmpl? este o încurc?tur?. Oamenii de afaceri, v?zând c? rata dobânzii scade, reac?ioneaz? ca de obicei ?i cum ar trebui s? fac? în fa?a unei astfel de schimb?ri a semnalelor pie?ei: ace?tia investesc mai mult în bunurile de capital ?i de produc?ie. Investi?iile, în mod particular cele în proiecte lungi ?i cu o durat? mare, care anterior p?reau neprofitabile acum se dovedesc a fi profitabile, datorita sc?derii ratei dobânzii. Pe scurt, oamenii de afaceri reac?ioneaz? la fel cum ar fi reac?ionat în cazul în care economiile ar fi crescut *cu adev?rat*: ace?tia î?i m?resc investi?iile în echipament durabil, în bunuri de capital, în materii prime

industriale și în construcții în comparație cu producția directă a bunurilor de consum.

Pe scurt, întreprinderile împrumută entuziaste banii proaspăt creați care parvin la ele la rate mai mici; acestea folosesc banii pentru a investi în bunuri de capital, și în cele din urmă acești bani sunt folosiți pentru a plăti rente mai mari pentru teren și salarii mai mari lucrătorilor din industria bunurilor de capital. Cererea ridicată licitează în sus costurile cu forța de muncă, însă firmele cred că pot plăti aceste costuri mai mari fiindcă au fost păcătuite de faptul că guvernul și sistemul bancar au intervenit în piața creditului și au manipulat în mod semnificativ indicatorul ratei dobânzii de pe piață.

Problema apare de îndată ce lucrătorii și proprietarii de terenuri - în mare parte cei din țară, deoarece majoritatea veniturilor afacerilor sfârșesc cheltuite pe salarii - încep să-și cheltuiască noii bani, pe care i-au primit sub forma unor salarii mai mari. Pentru că preferințele de timp ale publicului nu au scăzut *cu adevărat*: publicul nu *dorește* să economisească mai mult decât a făcut-o. Așadar, lucrătorii încep să cheltuiască cea mai mare parte din noul lor venit, pe scurt, pentru a restabili vechiile proporții dintre consum și economii. Asta înseamnă că aceștia redirecționează cheltuielile înapoi la industriile bunurilor de consum, nu economisesc și nu investesc suficient pentru a cumpăra noile mașini fabricate, echipamente de capital, materii prime industriale, etc. Toate acestea se relevă printr-o depresiune economică bruscă și continuă în industria *bunurilor de producție*. Odată ce consumatorii și-au restabilit raportul dorit dintre consum și investiții, se dezvoltă astfel faptul că firmele au investit prea mult în bunurile de capital și prea puțin în bunurile de consum. Firmele au fost seduse de manipularea guvernamentală și de scăderea în mod artificial a ratei dobânzii și a acționat ca și cum mai multe economii ar fi fost disponibile pentru a investi decât au existat în realitate. De îndată ce noii bani de la bănci s-au răspândit în sistem și consumatorii și-au restabilit vechiile proporții (dintre consum și economisiri – n.tr.), a fost clar că nu au existat suficiente economii pentru a cumpăra toate bunurile de producție, și că firmele au investit greșit economiile limitate disponibile. Firmele au investit prea mult în bunurile de capital și prea puțin în bunurile de consum.

Astfel, acest boom inflaționist duce la denaturarea sistemelor de prețuri și de producție. Prețurile forței de muncă și ale materiilor prime din industria bunurilor de capital au crescut prea mult în perioada de boom pentru a mai fi profitabile odată ce consumatorii și-au reafirmat vechile preferințe de consum și investiții. Atunci "depresiunea" este văzută ca o fază necesară și sănătoasă prin care economia de piață elimină și lichidează investițiile greșite, nerentabile ale boom-ului și restabilește acele proporții dintre consum și investiții care sunt cu adevărat dorite de consumatori. Depresiunea este acel proces dureros, dar necesar prin care piața liberă elimină excesele și erorile perioadei de boom și restabilește funcția economiei de piață, aceea de a servi în mod eficient consumatorii. De vreme ce prețurile factorilor de producție au

devenit prea mari în timpul boom-ului, asta înseamnă că prețurile pentru forța de muncă și bunurile din industriile bunurilor de capital trebuie să fie lăsate să scadă până ce relațiile adecvate din piață sunt reluate.

Din moment ce lucrătorii primesc mai mulți bani sub formă de salarii mai mari destul de repede, cum se face că avântul economic poate continua ani de zile fără ca investițiile greșite să fie dezvoltate, fără ca erorile cauzate de manipularea indicatorilor de piață să devină evidente, iar procesul de ajustare/depresiune să-și înceapă activitatea? Răspunsul este că avântul economic ar fi de scurtă durată, dacă expansiunea creditului bancar și scăderea ulterioară a ratei dobânzii sub nivelul pieței libere ar fi o chestiune singulară. Dar problema este că expansiunea creditului nu are loc doar o singură dată; aceasta continuă și nu le oferă niciodată consumatorilor ocazia de a-și restabili proporțiile dorite dintre consum și economii, nepermițând creșterea costurilor în industriile bunurilor de capital să prindă din urmă creșterea inflaționistă a prețurilor. La fel cum un cal este dopat în mod repetat, avântul economic este ținut artificial în viață fără să fie lăsat să-și înfrunte soarta inevitabilă, prin doze repetate de stimulente ale creditului bancar. Doar atunci când expansiunea creditului bancar trebuie oprită, fie pentru că băncile ajung într-o poziție ȳubredă fie pentru că publicul începe să se opună inflației continue, retribuția prinde din urmă boom-ul economic. De îndată ce expansiunea creditului este oprită, nota de plată trebuie plătită și reajustările inevitabile lichidează malinvestițiile nesănătoase din timpul boom-ului, împreună cu reafirmarea unei importanțe proporțional mai mare pe producția bunurilor de consum. Astfel, teoria misesiană a ciclului de afaceri oferă explicații pentru toate nedumeririlor noastre: natura recurentă și repetată a ciclului, acumularea unui număr mare de erori antreprenoriale, intensitatea mult mai mare a avântului și declinului economic în industriile bunurilor de capital.

Mises, apoi, dă vina pentru declanșarea acestui ciclu pe expansiunea creditului bancar propulsată de intervenția guvernului și a băncii sale centrale. Ce ar fi trebuit să facă guvernul, în opinia lui Mises, odată ce depresiunea economică a început? Care este rolul guvernului în soluționarea depresiunii economice? În primul rând, guvernul trebuie să pună punct inflației cât mai curând posibil. Este adevărat că această lucră va pune capăt brusc avântului inflaționist și va provoca inevitabilă recesiune sau depresiune. Dar cu cât guvernul va aștepta mai mult, cu atât mai rele vor trebui să fie reajustările necesare. Cu cât se termină mai repede depresiunea/reajustarea, cu atât mai bine. Acest lucru înseamnă, de asemenea, că guvernul nu trebuie să susțină niciodată afacerile nesănătoase; nu trebuie niciodată să salveze sau să împrumute bani firmelor aflate în dificultate. Fără când acest lucru pur și simplu va prelungi agonia și va transforma o depresiune abruptă și rapidă într-o boală cronică și de lungă durată. Guvernul nu trebuie să încerce niciodată să mențină salariile sau prețurile bunurilor de producție; acționând astfel va prelungi și va întârzia la nesfârșit finalizarea procesului de ajustare; va provoca o depresiune prelungită pe termen nedefinit și un ȳomaj în masă în industriile importante ale bunurilor de capital. Guvernul nu trebuie să încerce să umfle prețurile din nou pentru a ieși din depresiune. Deoarece, chiar dacă această inflație va avea succes, doar va semăna semințele pentru problemele de mai târziu. Guvernul nu trebuie să facă nimic

pentru a încuraja consumul, și nu trebuie să-și mărească propriile cheltuieli, deoarece acest lucru va spori raportul social dintre consum și investiții. De fapt, reducerea bugetului de stat va îmbunătăți raportul. Economia are nevoie nu de cheltuieli mai mari pe consum, ci de mai multe economii pentru a valida câteva dintre investițiile excesive ale avântului economic.

Astfel, conform analizei misesiene a depresiunii, guvernul nu ar trebui să facă nimic în această privință. Din punct de vedere al sănătății economice și pentru a pune capăt depresiunii economice cât mai repede posibil, guvernul ar trebui să mențină o politică „*laissez-faire*” strictă. Orice implicare a guvernului va întârzia și va împiedica procesul de reglare al pieței; cu cât va interveni mai puțin, cu atât procesul de reglare al pieței va funcționa mai repede și va rezulta o recuperare sănătoasă a economiei.

Așadar soluția propusă de teoria misesiană indică exact opusul celei Keynesiene: guvernul nu trebuie să se implice sub nicio formă în economie și trebuie să se limiteze la oprirea propriei inflații și la reducerea propriului buget.

În prezent s-a uitat cu desăvârșire, chiar și în rândul economiștilor, că explicația și analiza misesiană a depresiunii economice a făcut mari progrese în special în timpul Marii Depresiuni Economice din anii 1930, exact acea depresiune arătată susținătorilor economiei de piață liberă ca fiind cel mai mare și catastrofal eșec al capitalismului *laissez-faire*. Nu așa au stat lucrurile. Evenimentele anului 1929 au fost inevitabile din cauza vastei expansiuni a creditului bancar ce a avut loc în întreaga lume vestică în timpul anilor 1920: o politică adoptată în mod deliberat de guvernele occidentale, și cel mai important de Sistemul Federal de Rezerve din Statele Unite. Evenimentele au fost posibile datorită eșecului lumii occidentale să revină la un standard aur după Primul Război Mondial, permițând în acest fel o politică inflaționistă practică de guverne. Toată lumea și-l imaginează acum pe președintele Coolidge ca fiind un susținător al politicii „

laissez-faire

” și al economiei de piață liberă; el nu a fost și, tragic, cu atât mai puțin în domeniul care vizează banii și creditele. Din păcate, erorile intervenției lui Coolidge au fost puse pe seama unei economii de piață liberă care de fapt nu a existat.

Dacă Coolidge a făcut să fie inevitabil ceea ce s-a întâmplat în anul 1929, atunci președintele Hoover a fost cel care a prelungit și a agravat depresiunea, transformând-o dintr-o depresiune ce este tipic abruptă, dar care dispare rapid, într-o maladie persistentă, aproape fatală, „remediată” numai de holocaustul din cel De-al Doilea Război Mondial. Hoover, nu Franklin Roosevelt, a fost fondatorul politicii „New Deal”: în esență, folosirea masivă a statului să facă exact ceea ce teoria misesiană avertiza că nu trebuie făcut: să susțină salariile

mai sus de nivelul de pe piața liberă, să susțină prețurile, să expandeze creditul și să împrumute bani afacerilor aflate în dificultate. Roosevelt doar a continuat, într-o măsură mai mare, ceea ce a început Hoover. Pentru prima oară în istoria Statelor Unite, rezultatul a fost o depresiune aproape fără sfârșit și o perioadă de omaj în masă aproape permanentă. Criza din perioada președintelui Coolidge a devenit depresiunea prelungită fără precedent din perioada lui Hoover și Roosevelt.

Ludwig von Mises a prezis depresiunea în timpul perioadei de glorie a marelui avânt economic din anii 1920 – o perioadă, exact cum se întâmplă în zilele noastre, când economiștii și politicienii, înarmați cu o „nouă economie” de inflație continuă, și cu noi „instrumente” furnizate de către Sistemul Federal de Rezerve, proclamă o „Nouă Era” perpetuă de prosperitate garantată de înțelepții noștri doctori în economie din Washington. Ludwig von Mises, înarmat cu o teorie corectă a ciclului de afaceri,

a fost unul dintre puținii economiști care au prezis Marea Depresiune Economică și prin urmare, lumea economică a fost nevoită să-l asculte cu respect. F. A. Hayek a răspândit ideile în Anglia, iar la începutul anilor 1930, economiștii englezi mai tineri au început să adopte teoria misesiană a ciclului pentru analiza lor a depresiunii și au adoptat, de asemenea, și politicile stricte de piață liberă care erau încorporate în teoria sa. Din păcate, economiștii adoptă acum ideea istorică a Lordului Keynes: că niciun „economist clasic” nu avea o teorie a ciclului de afaceri până a apărut Keynes în 1936. *Există* o teorie a depresiunii; era în tradiția colii clasice de economie; prescripțiile sale erau stricte cu privire la bani și nu trebuia să lăseze-faire

; și a fost adoptată rapid, în Anglia și chiar și în Statele Unite, ca teorie acceptată a ciclului de afaceri (O ironie aparte este că principalul susținător „austriac” în Statele Unite ale Americii la începutul și la mijlocul anilor 1930 a fost nimeni altul decât profesorul Alvin Hansen, foarte curând devenind celebru ca cel mai de seamă discipol keynesian.)

Ce a oprit acceptarea teoriei misesiene a ciclului a fost pur și simplu „Revoluția Keynesiană” – uimitorul tur de forță pe care teoria keynesiană l-a făcut în lumea economică la scurt timp după publicarea *Teoriei Generale* în 1936. Nu este vorba că teoria misesiană a fost respinsă cu succes; aceasta a fost doar *uitată* în graba de a se alătura teoriei la modă, cea Keynesiană. Unii dintre cei mai importanți adepți ai teoriei lui Mises, care cu siguranță știau mai bine - au cedat doctrinei nou înființate și drept urmare au dobândit posturi de conducere în cadrul universităților din America.

Dar acum, cel care a fost odată un susținător a lui Keynes, [ziarul *Londoner*] *Economist* susține: „Keynes este mort.” După mai mult de un deceniu în care keynesienii s-au confruntat cu critici și infirmări înainte de către încercările de a înalte faptele economice, aceștia sunt în retragere masivă, generalizată. Din nou, masa monetară și creditul bancar sunt recunoscute, cu prurere de rău, ca jucând un rol important în ciclul economic. Este timpul pentru o

redescoperire, o renaștere a teoriei ciclului de afaceri a lui Mises. Nu se poate realiza prea devreme; dacă vreodată se va realiza, întregul concept al Adunării Consilierilor Economici va fi distrus și vom avea parte de o retragere masivă a guvernului din sfera economică. Dar pentru toate acestea să se întâmple, lumea economică, precum și publicul larg, trebuie să conștientizeze existența unei explicații a ciclului de afaceri, care a fost neglijat total de prea mulți ani.